3. Насильственная преступность / под ред. В. Н. Кудрявцева и А. В. Наумва. М., 2007. 197 с.

4.Антонян Ю. М. Насилие. Человек. Общество: монография. М.: ВНИИ МВД России, 2010. 256 с.

Дубенська Інна Сергіївна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра 7КМ-2А курсу навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: т.в.о. завідувача кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, к.ю.н., майор поліції **Микитчик А.В.**

КРИМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ І ЗАПОБІГАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИМ ЗЛОЧИНАМ В УКРАЇНІ

У загальній кількості злочинів вчинених з необережності найбільшу частку (до 70%) складають автотранспортні. Автотранспортні злочини – це збірне кримінологічне поняття, що охоплює порушення правил дорожнього руху і експлуатації транспортних засобів; недоброякісний ремонт транспортних засобів та випуск їх в експлуатацію з технічними несправностями; приведення до непридатного стану транспортних засобів або шляхів сполучення; порушення правил, що забезпечують безпечну роботу транспорту.

Як наслідок, будучи результатом технічної необережності, автотранспортні злочини мають певну специфіку (в причинах, умовах вчинення і механізмі злочинної поведінки, які обумовлюють використання різних форм і методів їх запобігання.

Проблема запобігання автотранспортним злочинам набула особливої актуальності в останні роки у зв'язку з постійним зростанням їх кількості і тяжкості наслідків.

Станом за 9 місяців 2018 року в Україні з початку року відбулося 122414тис. пригод, в яких загинуло 2,6 тис. осіб, а травмовано 26647 тис. осіб [1].

Наукові дослідження зазначеної проблематики спростовують поширену думку, ніби особи, які вчиняють злочини даного виду, за морально-психологічними характеристиками не відрізняються від законослухняних громадян.

Сама по собі дорожня ситуація, навіть при яскраво вираженій складності, нездатна стати причиною злочину. В даному випадку завжди відстежується нехтування правилами безпеки, як особливий

вид антисоціальної установки, негативна особистісна властивість, хоча і виражається в різному ступені.

В останні роки відзначається тенденція збільшення частки жінок серед водіїв, які вчиняють злочини з необережності, за рахунок, головним чином, збільшення парку приватних автомобілів. Проте, в структурі контингенту учасників автотранспортних злочинів відмінності за статтю стабільні так як пов'язані з типовою психологією жінок-водіїв. Останні намагаються зупинити автомобіль, ніж збільшити ризик аварійної обстановки, набагато рідше керують транспортом у стані сп'яніння (частка осіб, які вчинили злочини в стані сп'яніння, у жінок в 1,5 рази нижче, ніж у чоловіків), більш строго дотримуються правил дорожнього руху.

Що стосується вікової характеристики, то найбільшу частку в контингенті водіїв, які вчинили автотранспортні злочини, становлять особи віком 18-30 років. Це обумовлено невеликим досвідом керування автомобілем у поєднанні з завищеною самооцінкою своїх психофізіологічних можливостей, частим вживанням спиртних напоїв.

Причини автотранспортних злочинів пов'язані з характерною для їх учасників особистісною позицією: егоїзм, соціальна розбещеність, безвідповідальність, зневажливе ставлення до норм суспільної поведінки і спотворена оцінка ступеня суспільної небезпеки. В діях осіб, що створюють аварійну обстановку, відзначається вплив загальних моральних і емоційно-вольових деформацій особистості, криміногенної ситуації, а також специфічних деформацій, пов’язаних з функцією значимості норм безпеки руху.

До умов, що сприяють вчиненню автотранспортних злочинів, відносяться: неналежний технічний стан доріг, порушення безпечних нормативів ширини проїзної частини, розмітки розв'язок, пішохідних переходів; невикористання водієм і пасажирами пристосувань, що зменшують ризик аварійної обстановки або її тяжких наслідків; помилки у виборі режиму регулювання руху і технічних засобів для цього (кількість і характер дорожніх знаків,світлофорів); порушення нормативів робочого часу водіїв; низький рівень контролю за станом автотранспортних засобів, доріг і технічних засобів регулювання руху; недоліки в дисциплінарній, адміністративно-правовій та кримінально-правової боротьби з порушеннями правил безпеки руху, в результаті чого не забезпечується невідворотність покарання порушників.

У формуванні та реалізації аварійної ситуації при автотранспортних злочинах певну роль можуть відігравати особливості стану здоров'я водія, пішохода, природні умови, від яких залежать видимість, сила зчеплення з дорогою.

Особливості запобігання даним злочинам пов'язані з необхідністю впливу на всі елементи системи «людина - автомобіль - дорога», та на всіх учасників дорожнього руху. Відповідно, у

взаємозв'язку з заходами спрямованими на дотримання водіями правил безпеки дорожнього руху, необхідні заходи, що забезпечують безпечне поводження інших учасників, а так само заходи, що запобігають і усувають умови аварійних ситуацій, що виникають через поганий стан доріг і транспортних засобів.

Загально-соціальні заходи запобігання пов'язані з реалізацією програм загально-соціального розвитку в сфері контролю за технічним станом автомобілів та шляхів сполучення, а також з роботою серед учасників дорожнього руху, щодо роз'яснення суспільного значення норм безпеки і формування навичок дисциплінованої поведінки, що виходить із усвідомлення інтересів суспільства . Найважливіший напрямок загально-соціального запобігання це забезпечення належної підготовки та підвищення кваліфікації водіїв.

Спеціальні заходи запобігання автотранспортних злочинів включають контроль за дотриманням правил безпеки дорожнього руху; виявлення та усунення конкретних обставин, що сприяють виникненню аварійної ситуації (поліпшення стану доріг, транспортних засобів, кваліфікації водіїв); виявлення усунення причин та умов конкретних злочинів; запобігання рецидивів; просвітницько-виховна робота з водіями і населенням (особливо з неповнолітніми).

Найбільшої уваги у запобіганні автотранспортним злочинам необхідно приділяти боротьбі з вживанням спиртних напоїв та наркотичних засобів водіями та іншими учасниками дорожнього руху. Алкоголь в будь-якій дозі різко знижує можливість вибору правильних рішень в складній дорожній ситуації суттєво збільшує час реакції.

Зміна законодавчої бази, покращення рівня підготовки водіїв, підвищення рівня безпеки в автомобілях, безперечно вплинуть на загальну кількість дорожньо-транспортних пригод, але найбільш ефективним способом щодо запобігання і зниження їх зростання буде тільки усвідомлення самими учасниками дорожнього руху всієї суспільної небезпеки наслідків вчинених ними правопорушень, які призводять до більш тяжких наслідків. Тільки у цьому випадку ми зможемо побачити реальну тенденцію щодо зниження кількості дорожньо-транспортних злочинів, тому що їх основною причиною є людський фактор.

Список використаних джерел

1. Управління безпеки дорожнього руху Статистика аварійності в Україні за 9 місяців 2018 року Режим доступу: http://www.sai.gov.ua/uploads/filemanager/file/dtp_10_2016.pdf